

LOPPURAPORTTI

1. Hankkeen toteuttaja:

Enontekiön Kehitys Oy
Ounastie 165
99400 Enontekiö

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus:

Tosilapin MTB maastopyöräilyn kehittämishanke
Tukipääätösno: 107537
Hankenumero: 28115

3. Yhteenveto hankkeesta

Tosilapin MTB – hankkeen keskeisenä tavoitteena oli luoda maastopyöräilystä kansainvälisesti vetovoimainen liikuntamatkailukokonaisuus Enontekiölle. Tavoitteena oli lisätä Enontekiön luontomatkailun vetovoimaa ja tunnettuutta, tuoda esille Enontekiön maastopyöräilymahdollisuuksia sekä parantaa paikallisten yritysten kilpailukykyä ja ansaintamahdollisuuksia maastopyöräilypalveluja tuotteistamalla ja lisäämällä palvelutarjontaa. Hankkeen toimenpiteisiin sisältyi Enontekiön maastopyöräilykonseptin suunnittelu, reitistön luominen ja pilotointi, tuotekehitysvalmennus, karttasovelluksen hankinta ja sisällöntuotanto, pyöräilytapahtuman suunnittelu sekä työsuunnitelman laatiminen maastopyöräilyyn tarkoitettujen lähireittien ja erämaa-alueiden kulku-urien kunnostustoimenpiteiksi ja viitoitusten hankkimiseksi. Työsuunnitelmaa on tarkoitus hyödyntää kehittämistyön seuraavassa vaiheessa.

Hankkeen toteutukseen ovat osallistuneet hankkeen reittiasiantuntijan lisäksi hankkeessa mukana olevat yritykset, maastopyöräilyn aktiiviharrastajat ja paikalliset yhteistyökumppanit. Hankkeen keskeisimpiä tuloksia ovat Enontekiön maastopyöräilykokonaisuuden rakentaminen alueen maastopyöräilymahdollisuuksien markkinointia varten. Enontekiön maastopyöräreittien tiedonhakua varten hankittiin karttasovellus, johon on sisällytetty hankkeen valitsemat maastopyöräpolut. Karttasovellukseen on mahdollista lisätä jatkossa myös muut liikuntalajit (mm. hiihtoladut, luontopolut ja kesävaellusreitit), jolloin karttajärjestelmä palvelee Enontekiön luontomatkailumahdollisuuksien esilletuomista monipuolisesti.

4. Raportti

4.1. Hankkeen tavoitteet

4.1.1. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hanke toteuttaa Kyläkulttuuria Tuntureitten Maassa ry:n kehittämisstrategian 2014–2020 - Kipinää Tunturi-Lappiin 2020 - painopisteitä: 1) Paikalliset yhteisöt ja yrittäjyyden mahdollistaminen sekä 4) Revontuliyrittäjyys. Hankkeen toimenpiteet parantavat Enontekiön luontomatkailun toimintaympäristöä, lisäävät matkailu- ja palveluyritysten ansaintamahdollisuuksia ja verkostoitumista sekä lisäävät paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden liikuntaharrastusmahdollisuuksia. Hankkeen toiminnalla lisätään Enontekiön luontomatkailun vetovoimaa ja kesämatkailun kysyntää.

4.1.2. Hankkeen tavoitteet

Enontekiön matkailu perustuu luontomatkailuun ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Tosilapin MTB maastopyöräilyn kehittämishankkeen tavoitteena oli luoda maastopyöräilyä kansainvälisesti vetovoimainen liikuntamatkailukokonaisuus Enontekiölle sekä lisätä Enontekiön luontomatkailun vetovoimaa ja tunnettuutta sekä matkailijoiden viipymää alueella. Tarkoituksena oli lisätä hankkeen toimenpiteiden avulla matkailu- ja palveluyritysten ansaintamahdollisuuksia maastopyöräilypalveluja tuotteistamalla ja palvelutarjontaa lisäämällä. Lisäksi tavoitteena oli edistää paikallisten ihmisten hyvinvointia pyöräilyharrastusmahdollisuuksien esilletuomisella sekä verkottamalla heidän osaamistaan osaksi maastopyöräilyä edistävää palveluverkosta.

4.2. Toteutus

Hankkeen toteutusaika oli 1.6.2016–30.11.2017. Hanketoiminta käynnistyi täysipainoisena rahoituspäätöksen saavuttua 26.10.2016. Hankkeessa oli mukana 14 matkailu- ja palvelualan yritystä, Metsähallitus, Enontekiön kunta, maastopyöräilyn aktiiviharrastajia sekä muita yhteistyökumppaneita ja sidosryhmien edustajia (mm. maanomistajat). Enontekiön Kehitys Oy on vastannut hankkeen hallinnoinnista ja koordinoinnista. Hankkeen toteuttamiseen on saatu rahoitusta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta, valtiolta sekä kuntarahaa Leader Tunturi-Lapilta sekä alueen yrityksiltä.

Karttasovelluksen hankinnan yhteydessä lähetettiin 11.4.2017 hankkeen rahoitusviranomaiselle muutosesitys hankesuunnitelman täydentämiseksi ja hankkeen kustannusarvion menokohtien välisiä siirtoja varten. Lapin ELY-keskus hyväksyi 30.6.2017 muutosesityksen esityksen mukaisesti.

4.2.1. Toimenpiteet

Hankkeen reittiasiantuntijan tehtäväkokonaisuus muodostui neljästä osatehtävästä: 1) konsepti-suunnittelu, 2) reitistön luominen konseptin mukaisesti, 3) konseptin ja reitistön testaus ja 4) maasto-/talvipyöräilytapahtuman suunnittelu.

Toimenpiteisiin sisältyi Enontekiön maastopyöräilykonseptin suunnittelu, maastopyöräilyreitistön luominen suunnitellun konseptin mukaisesti sekä konseptin testaus. Reittiasiantuntijan laatimassa konseptissa määriteltiin maastopyöräilyn kehittämisen tavoitetilä, pääviestit valituille kohderyhmille ja maastopyöräilyn kehittämistarpeet Enontekiöllä. Maastopyöräilyn kohderyhmiksi valittiin neljä erityyppistä maastopyöräilyn harrastajaa: 1) himoharrastaja, 2) lajista muutama vuosi sitten huumautunut aktiiviharrastaja, 3) MTB kipinän puraisema kokeilija ja 4) paikallinen pyöräilijä. Konsepti perustui Enontekiön vetovoimatekijöihin, esiselvityksessä kirjattuihin teemoihin sekä valittujen kohderyhmien tarpeisiin.

Reitistön luomiseen sisältyi maanomistussuhteiden selvitys ja käyttöoikeussopimusten valmistelu, konseptin mukaisten reittikuvauksen ja turvallisuusohjeiden laadinta, sisällöntuotanto karttasovellusta varten, vaatavuusluokittelun määrittely sekä valittujen reittien työ- ja opastussuunnitelman teko. Hankkeen reittiasiantuntija on neuvotellut reitistösuunnitelmista yritysten, paikallisten paliskuntien edustajien, Enontekiön kunnan sekä maanomistajien kanssa. Tekninen työsuunnitelma (sis. kustannusarvion) tulee olemaan konkreettisenä työvälineenä jatkossa toteutettavia maasto-toimenpiteitä varten.

Konseptia ja reitistöä testattiin kahdella kohderyhmällä heinä-elokuussa 2017. Pilotoinnin kohderyhmäksi valittiin Tosilapin MTB –konseptikuvauksen ”huumautunut aktiiviharrastaja”. Pilotoinnilla haluttiin selvittää suunnitellun reitin toimivuutta kohderyhmälle ja reittikuvauksen paikkaansa pitävyyttä. Huumautunut aktiivi -kohderyhmää haettiin facebook ilmoituksella. Hakeuksia vapaaehtoiseen pilotointiryhmään tuli yhteensä 37 kappaletta. Valinnat tehtiin etukäteen laadittujen kriteereiden perusteella. Pilottiin osallistui kuusi miesmaastopyöräilijää ja opas. Ryhmästä kaksi tuli Lapista, kolme Etelä-Suomesta ja yksi Itä-Suomesta. Ryhmä testasi kolmen päivän maastopyöräilyvaellusreittiä Leppäjärveltä Salvasjärven kautta Karesuvantoon. Pilottireissun jälkeen ryhmältä kerättiin palaute palautelomakkeella. Palautteessa reittiä kuvailtiin odotettua haastavammaksi ja nostettiin esille maisemien ja maaston poikkeavuus aikaisempiin maastopyöräilykokemuksiin nähden. Jokainen osallistuja ylisti reittiä ainutlaatuisena ”voiko tällaista olla Suomessa” kokemuksena. Reittiä suositeltiin muutamia vuosia harrastaneille maastopyöräilijöille ensi kokemukseksi maastopyöräilyvaelluksesta. Pilotointipalautteen perusteella reitin Salvasjärvi-Syväjärvi osuus muutettiin vaatavuusluokittelulta vaativaksi. Reittiasiantuntija laati pilotoinnista dokumentoidun testipalautteen.

Pilotoinnin lisäksi testattiin neljää erityyppistä reittiä hankkeeseen osallistuvien yritysten edustajien kanssa. Tavoitteena oli parantaa yrittäjien tietämystä maastopyöräilystä ja alueen reiteistä. Testatut reitit olivat Leppäjärvi-Kultima, Postipolku Hetta-Näkkälä, Palosenjärven polku ja Nalti-

järven polku. Testikokemuksen palautteen perusteella yrittäjät kertoivat kokemuksen avanneen silmät maastopyöräilymahdollisuuksista Enontekiön alueella. Tosilapin MTB –konseptikuvauksen ”paikalliset pyöräilijät” sai testiviikon aikana ainakin kaksi uutta lajin harrastajaa, kun havaittiin, miten mukava ja erilainen liikkumistapa maastopyöräily on.

Tosilapin maasto-/talvipyöräilytapahtuman suunnittelupalaveri pidettiin 9.11.2017 Hetassa. Neuvottelun tuloksena päätettiin järjestää kokeiluluontoinen talvipyöräilytapahtuma 7.4.2018 Saami Ski Race – tapahtuman yhteydessä, jolloin hiihtotapahtumaa varten kunnostettu hiihtoura olisi pyöräilijöiden käytettävissä hiihtomaratonin jälkeen. Tapahtuman käytännön järjestelyistä päätettiin neuvotella hankkeen päätyttyä paikallisen urheiluseuran Hetan Hukat ry:n kanssa. Lisäksi päätettiin järjestää maastopyöräilyviikko Enontekiöllä viikolla 39 vuonna 2018. Maastopyöräilyviikon toteutukseen kutsutaan mukaan paikallisia matkailu- ja palvelualan yrityksiä. Tapahtuman yhteyteen kaavailtiin opastettuja maastopyöräilyretkiä ja muuta ohjelmaa. Hankkeen reittiasiantuntija on laatinut Tosilapin pyöräilytapahtumia varten pelastus- ja turvallisuussuunnitelman, jota tapahtuman järjestäjät voivat käyttää hyväksi tapahtuman valmistelu—ja toteutustyössä.

Enontekiön maastopyöräilymahdollisuuksien esilletuomiseksi internetissä ja maastopyöräilypolkujen tiedonhakua varten hankittiin hankkeen toimesta karttasovellus. Karttasovellus toimii myös offline – tilassa, jolloin sen käyttö on mahdollista Enontekiön laajoilla erämaa-alueilla, jossa mobiililaitteiden yhteydet ovat rajallisia. Sovelluksen maastopyöräreittien kuvaukset ovat suomeksi ja englanniksi. Englanninkielisen käännöksen on tehnyt kielitoimisto. Karttasovellukseen on jatkossa mahdollista lisätä myös muita ulkoilulajeja (esim. hiihtoladut, luontopolut ja kesävaellusreitit), jolloin se palvelee jatkossa laajemmin Enontekiön luontomatkailun markkinoinnissa. Maastopyöräilyn maastokarttojen graafisen ilmeen suunnitteluun käytettiin Outstoken asiantuntemusta.

Tosilapin MTB maastopyöräilyn kehittämishanke toteutti 13.10.2017 hankesuunnitelmaan sisältyneen Tosilapin MTB tuotekehitystyöpajan ’Luonnosta liiketoimintaa ja hyvinvointia’. Valmennuksen asiantuntijana toimi Pirjo Räsänen Ellare Oy:stä. Valmennukseen osallistui 7 henkilöä eri yrityksistä. Työpajan aluksi tuotekehitysasiantuntija esitteli kansainvälisiä Outdoors – markkinointikanavia sekä muutaman kansainvälisen maastopyöräilyn matkakohteen. Sen jälkeen määriteltiin Tosilapin maastopyörämatkailun profiili (keskeiset asiakasryhmät ja niiden tarpeet sekä kohderyhmien profiili). Profiilimäärittelyjen jälkeen suunniteltiin pienryhmissä 4-7 päivän mittainen maastopyöräilytuote jokaista valittua kohderyhmää varten. Työpajan päämääränä oli tunnistaa eri asiakasryhmät tuotteistamisessa ja ymmärtää kohteen profiloinnin merkitys tuotteistamisessa ja markkinoinnissa.

Projektin toimesta hankittiin testiajojen yhteydessä kuvamateriaalia maastopyöräilystä Enontekiöllä. Maastopyöräilymahdollisuuksia on tarkoitus markkinoida jatkossa internetissä ja sosiaalisessa mediassa.

Projektin toimesta hankitut aineistot siirtyvät Enontekiön kuntaorganisaation uudistuksen myötä Enontekiön Kehitys Oy:ltä Enontekiön kunnalle.

4.2.2. Aikataulu

Hankkeen rahoituspäätöksen mukaisesti hankkeen toteutusaika oli 1.6.2016–30.11.2017. Hanke-toiminta käynnistyi täysipainoisena rahoituspäätöksen saavuttua 26.10.2017.

4.2.3. Resurssit

Hankkeen hallinnoinnista ja koordinoinnista on vastannut Enontekiön Kehitys Oy.

Hankkeen reittiasiantuntijaksi valittiin kilpailuksen tuloksena Jarmo Rinkinen, Natura Magister. Reittiasiantuntija toteutti hankintasopimukseen sisältynyttä aikataulullisesti vaiheistettua toiminta-suunnitelma. Jarmo Rinkisen omistaman Natura Magisterin yritysmuoto muuttui lokakuussa 2017. Natura Magister toimii yritysmuotomuutoksen myötä Suomen Maastotieto Oy:n nimellä ja osakeyhtiömuotoisesti. Jarmo Rinkinen omistaa uuden yrityksen kokonaan.

Hankkeen tuotekehitystyöpajan vetäjäksi valittiin kilpailutuksen tuloksena tuotekehitysasiantuntija Pirjo Räsänen Ellare Oy:stä. Asiantuntijalla on vahva kansallinen ja kansainvälinen osaaminen Outdoors –tuotekehitystyöstä ja markkinoinnista.

Maastopyöräreittien testaukseen osallistui hankkeessa mukana olleiden yritysten edustajia ja maastopyöräilyn aktiiviharrastajia. Reittien pilotointi toteutettiin heinä-elokuussa 2017.

4.2.4. Toteutuksen organisaatio

Hankkeen hakijaorganisaatio on ollut Enontekiön Kehitys Oy. Yhtiö on vastannut hankehallinnoinnista ja koordinoinnista. Hankkeen kirjanpidosta on vastannut Enontekiön kunnan kirjanpitäjä.

Hankkeen toteutusta valvoi ja ohjasi hankkeen ohjausryhmä, joka on kokoontunut 4 kertaa: 16.1.2017, sähköpostikokous 29.3.–2.4.2017, 1.6.2017 ja 18.12.2017. Ohjausryhmän kokoonpanossa oli huomioitu edustus hankkeessa mukana olleista yrityksistä, Enontekiön kunnasta ja Enontekiön Kehitys Oy:stä, lisäksi ohjausryhmän asiantuntijajäseninä ovat olleet maastopyöräilyn aktiiviharrastaja, edustajat Metsähallituksesta ja Näkkälän paliskunnasta sekä Leader Tunturi-Lapin edustaja. Hankkeen kokouksiin osallistui lisäksi tarvittaessa hankkeen reittiasiantuntija.

Hanketoiminnassa on ollut pienempiä työryhmiä, mm. karttasovelluksen hankintaa ja pyöräilyta-
pahtuman suunnittelua koskevat työryhmät. Työryhmiin on osallistunut hankkeen ohjausryhmän
yrittäjä- sekä asiantuntijajäseniä, hankkeen reittiasiantuntija, kunnan teknisen osaston edustaja,
paikallinen maastopyöräilyharrastaja sekä Enontekiön Kehityksen edustaja.

4.2.5. Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen hyväksytyt kustannusarvio oli 58 100 €. Hankkeen toteutuneet kustannukset 1.6.2016–30.11.2017 välisenä aikana olivat yhteensä 42 945,09 €. Oheisessa taulukossa hankkeen toteutuneet kustannukset on eritelty kustannuslajeittain.

Toteutuneet kustannukset

Kustannuslaji	Hyväksytyt budjetti	Toteutuneet kustannukset	Erotus
Palkkiot	600,00	330,00	270,00
Ostopalvelut	45 500,00	35 792,00	9 708,00
Matkakulut	1 500,00	1 025,59	474,41
Muut kulut	6 900,00	3 600,00	3 300,00
Vastikkeeton työ	3 600,00	2 197,50	1 402,50
Kustannukset yhteensä	58 100,00	42 945,09	15 154,91

Yksityistä rahoitusta kertyi hankkeelle hankkeen osallistumismaksuina 2 097,01 € ja vastikkeettomana työnä 2 197,50 €. Hankkeelle haetaan loppumaksatuksen yhteydessä julkista tukea 38 650,58 €, josta EU:n maksuosuus on 16 233,24 €, valtion osuus 14 687,22 € ja kuntaraha toimintaryhmältä 7 730,12 €.

4.2.6. Raportointi ja seuranta

Hankkeen toiminnasta on raportoitu hankkeessa mukana oleville yrityksille ja muille yhteistyökumppaneille tiedottein. Tiedotteita on lähetetty sähköpostin välityksellä kaikkiaan kuusi: tiedote I 22.11.2016, tiedote II 29.3.2017, tiedote III 7.6.2017, tiedote IV 4.7.2017, tiedote V 1.9.2017 ja tiedote VI 2.10.2017. Lisäksi hankkeen reittiasiantuntija on käynyt paikan päällä tapaamassa hankkeessa mukana olevia yritysten edustajia ja ollut heihin puhelimitse yhteydessä. Reittiasiantuntija on neuvotellut reittivalinnoista myös Näkkälän paliskunnan ja Käsivarren paliskunnan, Metsähallituksen ja Enontekiön kunnan edustajien sekä yksityisten maanomistajien kanssa.

Hankkeesta on tiedotettu lisäksi Enontekiön Kehitys Oy:n kotisivuilla www.enontekionkehitys.fi, lisäksi hankkeen toiminnasta on uutisoitu 13.7.2017 Enontekiön Sanomissa sivuilla 3 ja 6-7.

Hankkeen toiminnasta on raportoitu lisäksi ohjausryhmän kokouksissa.

Hankkeen rahoituspäätöksen mukaisesti hankkeesta on laadittu loppuraportti, seurantatiedot ja maksatushakemus.

4.2.7. Toteutusoletukset ja riskit

Hankkeen toiminnassa oli varauduttu eri intressiryhmien välisten eturistiriitojen esiintymiseen. Ristiriitojen välttämiseksi ja hyvän yhteistyöilmapiirin aikaansaamiseksi hankkeen reittiasiantuntija on neuvotellut maastopyöräilyn reitistövalinnoista Metsähallituksen, Käsivarren paliskunnan ja Näkkälän paliskunnan sekä yksityisten maanomistajien kanssa.

4.3. Yhteistyökumppanit

Hankkeen yhteistyökumppaneita olivat hankkeessa mukana olleet 14 Enontekiön matkailu- ja palveluyritystä, Metsähallitus, Käsivarren ja Näkkälän paliskunnat, yksityisiä maanomistajia sekä paikallisia yhdistyksiä (mm. Raattaman Reitit ry ja Hetan Hukat ry). Hankkeen sisältöön ja hankintoihin liittyvistä asioista on oltu yhteydessä Leader Tunturi-Lapin edustajiin.

4.4. Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksena Enontekiölle saatiin luotua laaja maastopyöräilykokonaisuus, joka edistää merkittävästi Enontekiön luontomatkailun vetovoimaa ja yritysten teemapohjaista tuotekehitystyötä ja markkinointia. Lisäksi tiedonhaku Enontekiön maastopyöräireiteistä helpottuu karttasovelluksen käyttöönoton myötä. Reitistöjen tekninen työ- ja opastussuunnitelma tulee olemaan konkreettisenä työvälineenä jatkossa toteutettavia maastotoimenpiteitä varten.

Hanke on luonut edellytyksiä yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden verkostoitumiselle maastopyöräilyyn liittyvien palvelujen ja tapahtumien kehittämisessä ja markkinoimisessa. Hankeyhteistyöllä on lisäksi luotu perusta talvipyöräilytapahtuman ja syyskesän maastopyöräilyviikon toteuttamiselle. Tapahtumien avulla lisätään Enontekiön luontomatkailun vetovoimaa ja näkyvyyttä sekä paikallisten ihmisten luontoliikuntamahdollisuuksia. Tapahtuman järjestäjät voivat käyttää hyväksi tulevaisuudessa pyöräilytapahtumissa hankkeen aikana laadittua pelastus- ja turvallisuussuunnitelmaa.

Tosilapin MTB maastopyöräilyn kehittämishanke on parantanut yrittäjien tietämystä maastopyöräilystä ja alueen reiteistä. Lisäksi reittien testiviikon aikana saatiin paikallisia ihmisiä mukaan testiajoihin ja löytämään siten itselleen uuden liikuntalajin maastopyöräilyn parista.

Maastopyöräilyn tuotekehitysvalmennuksen avulla on lisätty yritysten valmiuksia maastopyöräilypalvelujen kehittämiseksi ja markkinoimiseksi sekä palvelutarjonnan laajentamiseksi. Tehtyjen toimenpiteiden odotetaan lisäävän Enontekiön luontomatkailun kysyntää.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen ohjausryhmä esittää investointitukirahoituksen hakemista rahoitusviranomaisilta Tosilapin MTB maastopyöräilyn kehittämishankkeen aikana laaditun teknisen työsuunnitelman toteuttamiseksi. Työsuunnitelmaan sisältyy Enontekiön maastopyöräilyyn tarkoitettujen lähireittien ja

erämaa-alueiden kulku-urien kunnostustoimenpiteitä ja viitoitusten hankkimista. Kunnostustoimenpiteiden ja opasteiden avulla edistetään maastopyöräilijöiden ja muiden luonnossa liikkuvien ihmisten turvallista kulkemista lähireiteillä ja erämaiden kulku-urilla.

6. Allekirjoittajat ja päiväys (hanketta hallinnoivan tahon viralliset allekirjoitukset)

Enontekiö, 20.3.2018

Enontekiön Kehitys Oy

Hannu Autto
Toimitusjohtaja

Hallituksen jäsen